

O LOCUIŢĂ DIN EPOCA BRONZULUI DESCOPERITĂ LA BUCUREŞTI-CIUREL (1994)

Mircea NEGRU
şi Cristian SCHUSTER

Construirea pe malul sudic al lacului Dâmboviţa, la cca 100 m vest de stăvilă, a unei clădiri a Regiei Apele Române - Filiala Bucureşti a dus la distrugerea parţială a unui complex arheologic din Bronzul timpuriu, aparţinând culturii Glina. Pentru delimitarea şi investigarea părţii rămase intacte, a fost practicată o casetă cu dimensiunile de 4 x 4 m.

Suprafaţa cercetată, chiar dacă a fost de mărime redusă, a permis din punct de vedere stratigrafic observarea unui singur nivel arheologic atribuit Bronzului timpuriu. Acesta se afla sub un strat de pământ vegetal (gros de aproximativ 0,15-0,35m), care conţinea şi fragmente ceramice, în special buze, ale unor recipiente ce au fost datate în secolele XVII-XVIII. Imediat sub acest strat, a apărut stratul „GlinaŪ, a cărui grosime varia între 0,25-0,40 m.

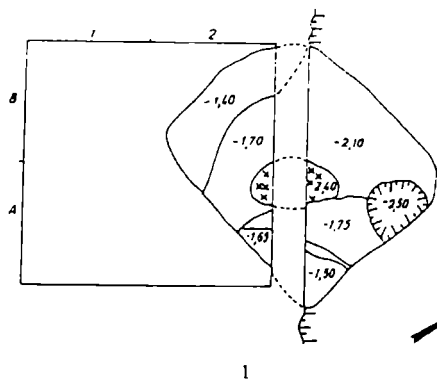
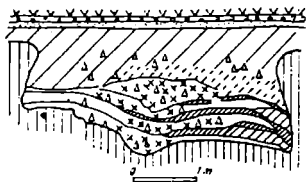


Fig. 1.

1 = Planul bordeiului; 2 = Profilul bordeiului.

Legenda: 1 = depunere contemporană (pietriş şi moloz), 2 = sol vegetal, 3 = stratul culturii Glina, 4 = lut galben bătut, 5 = amenajare cu pământ castaniu, steril aheologic, 6 = pământ castaniu, steril arheologic, 7 = bulgări de chirpic, 8 = cenuşă, 9 = fragmente ceramice.



2

Materialele arheologice din alte perioade ale preistoriei nu au fost sesizate la baza nivelului Glina. El era urmat de un strat de pământ castaniu, steril din punct de vedere arheologic.

Investigația arheologică a confirmat faptul că în acel perimetru se găsea un complex închis, anume o locuință de tip bordei (fig. 1/1). Aceasta avea dimensiunile de 3,50 x 2,75 m, fiind de formă rectangulară. Orientarea ei a fost spre est-vest.

În interiorul ei au fost depistate două gropi. Prima dintre ele, cu gura aproximativ rotundă, era amplasată pe latura de nord a bordeiului (-2,50 m) și avea un rost menajer. A doua era ovală și se găsea în zona centrală a locuinței (-2,40 m). Posibil ca aceasta din urmă, să fi fost folosită ca „vatră de foc“, așa cum pare să indice inventarul ei, compus din fragmente ceramice, obiecte de lut ars, oase de animale, cărbune și multă cenușă.

În profilul bordeiului (fig. 1/2) s-au putut observa trei refaceri ale podelei realizate cu lut curat, fără impurități. Merită a fi reținut și faptul că în toate cele trei momente de refacere a podelei locuinței, focul a fost făcut în spațiul central amintit unde exista o alveolare a podelelor.

Prezența unor locuințe la București-Ciurel nu constituie o raritate, rezultatele campaniilor arheologice anterioare sunt o dovadă în acest sens¹. Astfel, de-a lungul timpului au fost cercetate bordeie ovale², dar și locuințe de suprafață³.

Perimetrul Bucureștiului, cât și întreaga arie de răspândire a culturii Glina sunt pline de așezări. Pe Dâmbovița și Colentina, zona Argeșului și afluenții săi, cât și în Oltenia au fost cercetate bordeie la București-Lunca Bârzești⁴, București-Cățelu Nou⁵, București-Mihai Vodă⁶, București-Dudești⁷, București-Militari Câmpul Boja⁸, București-Fundeni⁹, București-Roșu¹⁰, Crivăț¹¹, Udeni¹², Căscioarele¹³, Călugăreni¹⁴, Morărești¹⁵. Important ni se pare faptul că în bordeiul descoperit la București-Ciurel, au fost identificate, așa cum s-a văzut, și unele amenajări interioare. Până în prezent, numai la București-Cățelu Nou au fost sesizate o groapă mică, de formă ovală, ce a fost socotită a avea un caracter menajer¹⁶. Interesant este și aspectul că locuințele de

¹ D.V. Rosetti, *Cîteva așezări și locuințe preistorice din preajma Bucureștilor*, București, 1932, p. 13-14; idem, *Siedlungen der Kaiserzeit und der Völkerwanderungszeit bei Bukarest*, Germania, XVI, 1932, p. 207 -213; S. Morinz și D.V. Rosetti, *Bucureștii de odinioară*, București, 1959, p. 22 și Planul general al săpăturilor arheologice de la București (poz. 15); S. Morinz, *Săpăturile de la Dealul Ciurel*, MCA, 6, 1959, p. 764-771.

² E. Comșa, *Unele date despre tipurile de locuințe din epoca bronzului de pe teritoriul României*, Peuce, 10, 1991, 1, p. 21 și fig. 2.

³ S. Morinz, Gh. Cantacuzino, *Șantierul arheologic București*, MCA, 5, 1959, p. 633.

⁴ V. Sandu, *Cercetări arheologice în zona Lunca-Bîrzești*, CAB, 4, 1992, p.165

⁵ V. Leahu, *Raport asupra săpăturilor arheologice efectuate în 1960 la Cățelu Nou*, CAB, 1, 1963, p. 21; idem, *Săpăturile arheologice de la Cățelu Nou*, CAB, 2, 1965, p. 24-25.

⁶ S. Moritz și D.V. Rosetti, *op. cit.*, p.22.

⁷ M. Turcu, *Cercetările arheologice de la Dudești*, Carpica, 8, 1976, p. 41-42.

⁸ Eadem, *Cercetări arheologice la Militari-Cîmpul Boja*, CAB, 3, 1981, p. 226; idem, *Cercetări arheologice la Militari-Cîmpul Boja*, București, MCA, București, 1992, I, p. 145.

⁹ D.V. Rosetti, *Cîteva așezări și locuințe preistorice din preajma Bucureștilor*, București, 1932, fig. 13.

¹⁰ M. Constantiniu și P.I. Panait, *O așezare din epoca bronzului la Roșu*, CAB, I, 1963, p. 304.

¹¹ D. Berciu, *Rezultatele primelor săpături de la Crivăț (1965) (r. Oltenița)*, SCIV, 17, 1966, 3, p. 531.

¹² Gh. Bichir, *Cercetări arheologice la Udeni, jud. Teleorman*, Muz. Naț., 7, 1983, p. 58.

¹³ D.B. Nanu, *Cercetările arheologice de la Căscioarele Cotul Cătlui, jud. Călărași*, CCDJ, V-VII, 1988-1989, p. 37-38.

¹⁴ I. Chicideanu și P. Gherghe, *Săpăturile arheologice de la Călugăreni (jud. Gorj)*, MCA, Brașov, 1983, p. 103.

¹⁵ S. Schuster, M. Nica, *Săpăturile de salvare de la Morărești, județul Dolj - 1993*, Cercetări arheologice în aria nord-tracă, I, 1995, p. 115.

¹⁶ V. Leahu, *Raport asupra săpăturilor arheologice efectuate în 1960 la Cățelu Nou*, CAB, 1, 1963, p. 21.

suprafață sunt sărace în amenajări interioare. Au fost descoperite numai câteva vetre de foc la Greci¹⁷, Odaia Turcului¹⁸, Mihăilești-*Tufa*¹⁹, Schitu-*La Conac*²⁰, Schitu-*Gura Despei*²¹, podele din lut la Odaia Turcului²², Crivăț²³, cuptoare menajere la București-*Glina*²⁴, Drăgănești-Olt²⁵, și gropi sau adâncituri la Schitu-*Gura Despei*²⁶ și Brăneț²⁷.

În lumina noilor cercetări arheologice nu se mai poate susține că bordeiele sunt construcții ridicate exclusiv de comunitățile fazei timpurii a culturii *Glina*²⁸. Investigațiile din Oltenia, dar și din Muntenia, au demonstrat contrariul.

Materiale arheologice descoperite:

1. *Piese litice*

a) *din silix*: o dălțiță (fig.7/1) de culoare galbenă-castanie.

b) *din piatră șlefuită*: un *Krummesser*; un frecător de la o râșniță (fig.10/3).

2. *Piese din os*: un ac (fig.10/2), un străpungător (fig.10/1).

3. *Obiecte din lut ars* (altele decât ceramica): două greutateți piramidale fragmentare (fig.10/4), fusaiole bitronconice (fig.11/5), discoidale (fig.11/2) și sferice (fig.11/4); o lingură-polonic fragmentară (fig.11/3).

4. *Ceramica*.

a) *Pasta*: **grosieră**, cu multe impurități de mari dimensiuni în pastă; **semigrosieră**, în care cantitatea de impurități este mai redusă, și **fină**, dintr-un lut de bună calitate. Cercetările din 1994 infirmă împărțirea ceramicii după pastă în două categorii, așa cum a fost ea realizată în urma investigațiilor anterioare²⁹.

b) *Arderea*:

– *Arderea primară*: la primele două categorii de ceramică arderea este proastă, insuficientă și neuniformă. La ceramica fină arderea este uniformă.

– *Arderea secundară*: mai ales la fragmentele ceramice din bordei s-a putut constata și o ardere secundară.

c) *Culoarea*: spectrul coloristic este deosebit de larg, mergând de la galben și cărămiziu deschis până la castaniu, cenușiu și negru.

d) *Formele*: vase sac (fig. 2/1; 3/2; 7/3), vase borcan (fig. 2/2; 3/1), recipiente globulare cu gura evazată (fig. 4/1), cu gura în formă de pâlnie (fig.4/3), cu gâtul aproape cilindric (fig. 5/1; 8/3), castroane (fig. 4/2; 5/3; 6/1; 7/2), vad de tip ghiveci de flori (fig. 5/2; 6/3), strecurători (fig. 6/2), vase miniaturiale (fig. 9/2). Recipientele mari aparțin ceramicii grosiere și semigrosiere, iar cele de dimensiuni mijlocii și mici, ceramicii semigrosiere și fine. Deosebit de interesant este un vas de dimensiuni

¹⁷ Aug. Ulanici, *Noi cercetări arheologice la Greci, jud. Ilfov, CA, III, 1979, p. 9.*

¹⁸ E. Tudor, *Neue Angaben zur frühen Bronzezeit in Südromänien, Dacia, N.S., 26, 1982, 1-2, p. 60.*

¹⁹ C. Schuster, T. Popa, *Cercetări privind epoca bronzului în județul Giurgiu (investigațiile din anii 1986-1994)*, BMJG, 1, p. 21.

²⁰ *Ibidem*, p.27.

²¹ *Ibidem*, p. 29.

²² E. Tudor, *loc. cit.*

²³ D. Berciu, *op. cit.*, p. 531.

²⁴ I. Nestor, *Fouilles de Glina, Dacia, 3-4, 1928-1932, p. 228.*

²⁵ M. Nica, C. Schuster, T. Zoroliu, *Cercetările arheologice în tell-ul gumelnițeano-sălcuțean de la Drăgănești-Olt, punctul Corboaița-campaniile din anii 1993-1994, Cercetări arheologice în aria nord-tracă, I, 1995, p.18-19.*

²⁶ C. Schuster, T. Popa, *op. cit.*, p. 29.

²⁷ Aug. Ulanici, *Săpăturile arheologice de la Brăneț, jud. Olt, CA, I, 1975, p. 58.*

²⁸ E. Coșșă, *op. cit.*, p. 21.

²⁹ S. Morinz, *Săpăturile de la Dealul Ciurel, MCA, 6, 1959, p. 770.*

apreciabile, lucrat din pastă fină, de culoare cenușie, lustruit la exterior, prevăzut probabil cu două torți, care pleacă de la buză, iar pe umăr dotat cu grupuri de urechiușe (fig. 9/3).

e) *Decorul*: șirul de găuri-butoni practicați din interior spre exterior sub buză (fig. 2/1-2; 3/1-2; 4/1, 3), perforații sub buză (fig. 7/3), brăul aplicat alveolat ce se găsește sub buză (fig. 3/2), șir de gropițe sub buză (fig. 5/3), brăul aplicat alveolat realizat pe zona de incidență dintre gât și corp (fig. 3/2), segmente de brău alveolat (fig. 8/3), scrijelituri realizate cu un fel de măturică (fig. 2/1), motivul coarnelor (sau al șarpelui; fig. 8/2; 9/1), proemințe conice pe umărul vasului (fig. 5/2), urechiușe în zona buzei (fig. 7/2; 8/3), butoni aplicați de formă rotundă (fig. 8/1). Buzele au fost alveolate (fig. 3/2) sau îngroșate spre exterior (fig. 5/3).

f) *Torțile*: vasele mari sunt dotate cu torți tubulare, în bandă lată, apucători în formă de șa (fig. 4/3), iar cele fine cu torți în bandă îngustă (fig. 6/1, 3).

Încadrarea culturală. Materialul ceramic găsit în săpătura de salvare efectuată la București-Ciurel în anul 1994, analogiile ce se pot stabili între acesta și descoperirile similare de pe teritoriul actualului București, dar și de pe întreaga arie de răspândire Glina, ne oferă posibilitatea de a încadra așezarea de aici primei etape a fazei clasice a culturii (Glina II).

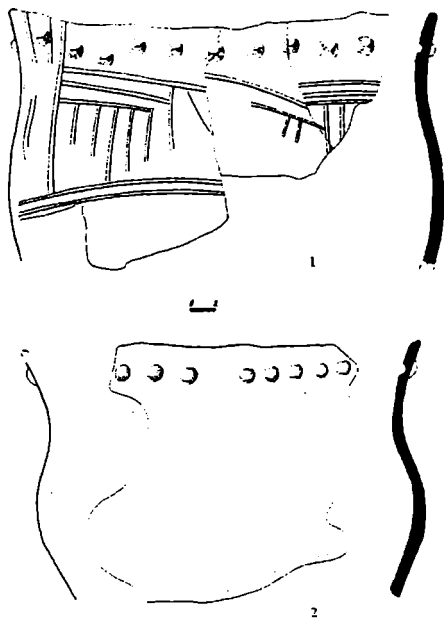


Fig. 2

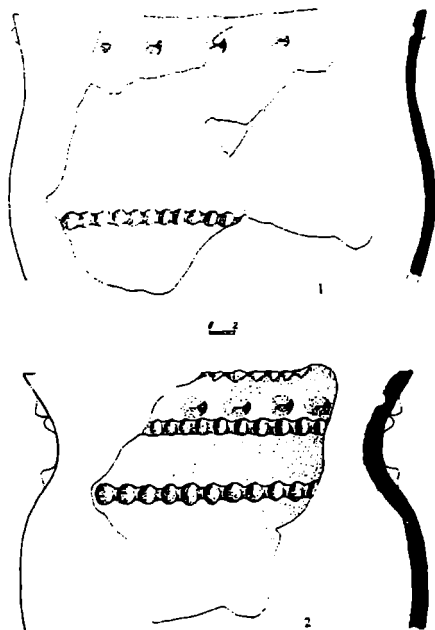


Fig. 3

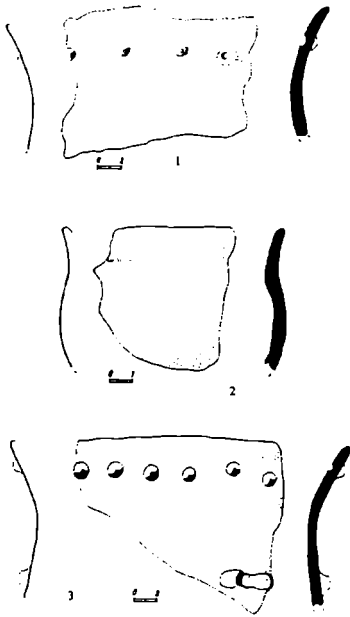


Fig. 4

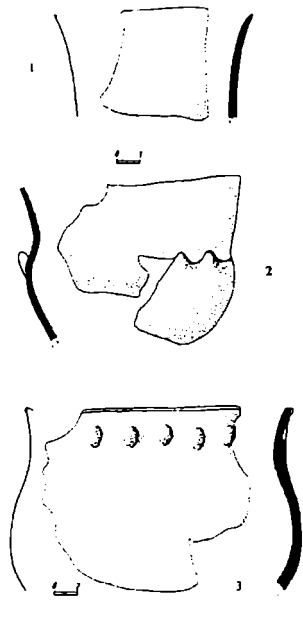


Fig. 5

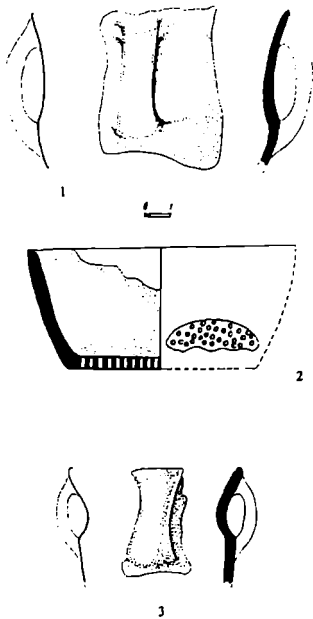


Fig. 6

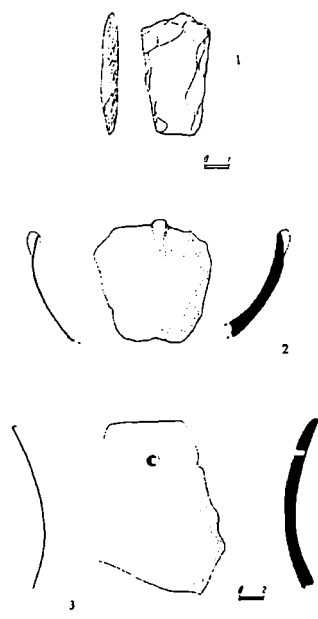


Fig. 7

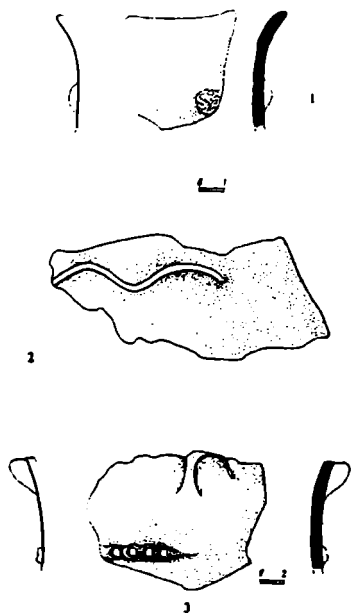


Fig. 8

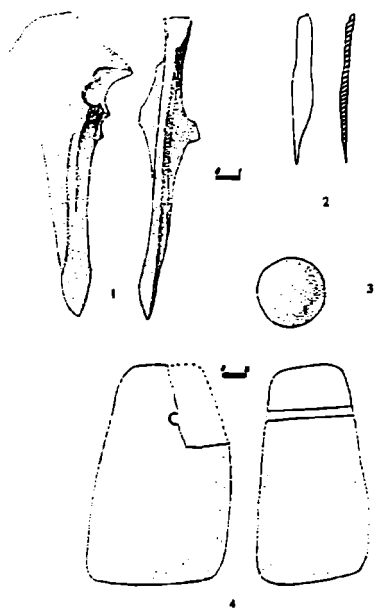


Fig. 9

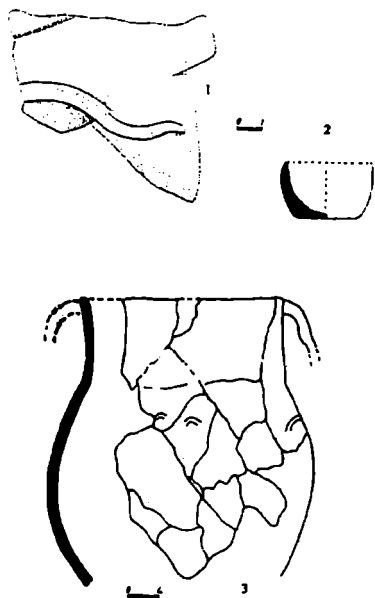


Fig. 10



Fig. 11

ZUSAMMENFASSUNG

**Mircea Negru
și Cristina Schuster**

Die Rettungsgrabungen bei București-Ciurel

Diesmal führten die Grabungen zur Entdeckung einer Bodenwohnung, die mit zwei Gruben, eine Abfallgrube und eine Vertiefung welche als Feuerstelle diente, ausgestattet war.

Das archäologische Material (Stein-, Knochen-, Tongeräte und -gegenstände) hauptsächlich die Keramik, erlaubt uns die Glina-Siedlung der ersten Etappe der klassischen Stufe der Kultur (Glina II) zuzuordnen.

Lista ilustrațiilor

Fig.1:1 = Planul bordeiului; 2 = Profilul bordeiului.

Fig. 2-6, 8, 10: Ceramică.

Fig. 7:1 = Silex; 2-3 = Ceramică.

Fig. 9:1 = Străpungător din os; 2 = ac din os; 3 = zdrobitor din piatră;

4 = greutate din lut ars.

Fig. 11:1 = Cuțit din piatră; 2, 4-5 = fusaiole; 3 = lingură-polonic din lut ars.

Erklärung der Abbildungen

Abb. 1:1= Plan der Bodenwohnung; 2 = Profil der Bodenwohnung. *Zeichenerklärung*
1= heutiger Schutt, 2 = Tschernosiom, 3 = Glina-Schicht, 4 = gelbe Tonerde, 5 = kastanienbraune, archäologisch sterile Erdlinsen, 6 = kastanienbraune, archäologisch sterile Erde, 7 = Lehmewurf, 8 = Asche, 9 = Keramikfragmente.

Abb. 2-6, 8, 10: Keramik.

Abb. 7:1 = Silexgegenstand; 2-3 = Keramik.

Abb. 9:1 = Bohrer; 2 = Nadel; 3 = Reiber; 4 = Gewicht.

Abb. 11:1 = Krummesser; 2, 4-5 = Spinnwirtel, 3 = Löffel.